

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра загальної підготовки

Л.І. Фалько
2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЛІДЕРСТВО В МЕДСЕСТРИНСТВІ

Ступінь вищої освіти «бакалавр»

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 223 «Медсестринство»

Спеціалізація: медсестринство

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Менеджмент та лідерство в менеджменті» для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 223 «Менеджмент»

Розробник: Ужва Алла Миколаївна, доктор економічних наук, професор кафедри загальної підготовки

(Ужва А.М.)

Робоча програма затвердження на засіданні кафедри загальної підготовки

Протокол від "28" "08" 2019 року № 1

Завідувач кафедри загальної підготовки

(Кіктенко А.І.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
	Спеціальність (професійне спрямування): 223 «Медсестринство»	Рік підготовки:	
		4-й	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання Організація управління кадрами		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		8-й	
	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		12 год.	
		Практичні	
		24 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
	54 год.		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 90 год.: 36 год. – аудиторні заняття, 54 год. – самостійна робота (40 % до 60 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: отримання студентами спеціальності 223 «Медсестринство» професійних теоретичних та практичних знань щодо підготовки та виконання управлінських рішень, орієнтування в інформаційних потоках медичної установи, знання технології та психології процесу управління, його документального забезпечення, ділових стосунків, вміння організації управлінської праці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент та лідерство в медсестринстві» є теоретичні та практичні засади управлінської діяльності в медичних установах, практика управління ними, проектування систем менеджменту в внутрішньому середовищі установи.

Завдання курсу: вивчення методів і організації менеджменту та лідерства в медсестринстві з використанням прогресивних форм навчання, а саме:

- ознайомитися з загальними основами менеджменту в медсестринстві;
- вивчити роль менеджера в діяльності медичної установи;
- розглянути організацію як об'єкт менеджменту;
- з'ясувати основи управління персоналом лікувально-профілактичного закладу;
- проаналізувати інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу;
- розглянути формальні та неформальні організації;
- вивчити особливості, технології врегулювання, управління, розв'язання та профілактики конфліктів в медичних установах.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальні:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність працювати в команді.

II. Фахові:

- здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі;
- здатність до організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини;
- здатність організовувати та управляти відповідним структурним підрозділом (лідерство та менеджмент).

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Концептуальні основи менеджменту в медсестринстві

Тема 1. Загальні основи менеджменту.

Місце менеджменту в медсестринстві в сучасній структурі економічної науки. Предмет, методи, мета, основні завдання менеджменту в медсестринстві. Управління та менеджмент як економічні категорії. Системний підхід у менеджменті у медсестринстві. Керуюча та керована системи в менеджменті в медсестринстві. Організація системи управління. Розвиток науки про управління людьми у медичних установах. Формування управлінських механізмів на засадах розвитку людських стосунків.

Тема 2. Роль менеджера в діяльності організації.

Визначення придатності медичної сестри до управлінської діяльності за оцінкою менеджерських здібностей. Лідерство, вплив та влада. Якості менеджера медичної установи. Рівні та сфери менеджменту. Основні підходи до визначення лідерства в медсестринстві. Взаємовідносини в колективі. Стилi роботи керівника. Управлінська роль керівника. Побудова систем управління, орієнтованих на ринок. Підходи в менеджменті в медсестринстві. Комп'ютеризація управлінських процесів в медичних установах. Сучасні погляди на менеджмент в медсестринстві.

Кредит 2. Організаційне забезпечення менеджменту та лідерства в медсестринстві

Тема 3. Організація як об'єкт менеджменту.

Сутність і класифікація організацій. Поняття та види структури організацій. Організація та її середовище. Життєвий цикл медичної установи. Функціонування медичної установи як відкритої системи. Формальні та неформальні установи. Прості та складні організації. Підходи в менеджменті медичної установи. Поняття організаційної функції. Процес побудови організаційних структур. Оцінювання та аналіз організаційних структур управління. Методи побудови організаційних структур: моделювання, експертних оцінок, організаційне планування. Типи організаційних структур управління в медичних установах.

Тема 4. Структура управління в охороні здоров'я.

Теоретичні основи управління в медичних установах. Функції управління в медичних установах. Рівні управління та типи структур управління. Загальна характеристика структури процесу управління. Організація та структура управління системою охорони здоров'я. Організація охорони здоров'я в країнах із розвинутою системою медичною допомогою. Поняття про інформацію, інформаційні системи. Значення інформаційного забезпечення в управлінні медичною установою. Інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу. Інформаційно-документаційне забезпечення діяльності в медичній установі. Планування як фаза процесу управління. Стандарти якості медичних послуг.

Кредит 3. Особливості управління в медичних установах

Тема 5. Управління конфліктами та стресами.

Конфлікт: поняття, структурні елементи, класифікація, види. Особливості конфліктів в медичних установах системи охорони здоров'я. Технології врегулювання, управління, розв'язання та профілактики конфліктів. Стрес і стресори як наслідок конфліктності в управлінській діяльності. Поради керівникам щодо управління конфліктами і стресами. Менеджер у системі охорони здоров'я населення. Соціальна мотивація працівників медичних установ.

Тема 6. Управління персоналом.

Основні поняття управління персоналом медичної установи. Підбір та орієнтація персоналу. Організація управління кадрами. Мотивація та стимулювання праці в управлінні персоналом. Навчання, перепідготовка та атестація персоналу. Розвиток персоналу. Створення ефективної команди. Управління мобільністю кадрів. Менеджмент і маркетинг – основа управління сучасною клініко-діагностичною лабораторією. Роль менеджменту та маркетингу в управлінні якістю роботи клініко-діагностичної лабораторії. Шляхи реформування служби клініко-лабораторної діагностики. Сутність мотивації праці персоналу медичної установи. Основні теорії мотивації та межі їх застосування. Стимулювання праці як інструмент управління персоналом медичної установи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	денна форма					
	<i>Кількість годин</i>					
	Всього	у тому числі				
		лекції	практичні заняття	практичні заняття*	лабораторні заняття	самостійна робота
Кредит 1. Концептуальні основи менеджменту в медсестринстві						
Тема 1. Загальні основи менеджменту	14	2	4	-	-	8
Тема 2. Роль менеджера в діяльності організації	16	2	4	-	-	10
<i>Разом за кредитом 1</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>18</i>
Кредит 2. Організаційне забезпечення менеджменту та лідерства в медсестринстві						
Тема 3. Організація як об'єкт менеджменту	14	2	4	-	-	8
Тема 4. Структура управління в охороні здоров'я	16	2	4	-	-	10
<i>Разом за кредитом 2</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>18</i>
Кредит 3. Особливості управління в медичних установах						
Тема 5. Управління конфліктами та стресами	14	2	4	-	-	8
Тема 6. Управління персоналом	16	2	4	-	-	10
<i>Разом за кредитом 3</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>18</i>
Усього годин	90	12	24	-	-	54

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Концептуальні основи менеджменту в медсестринстві</i>		
1.	<p><i>Тема 1. Загальні основи менеджменту:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - охарактеризувати загальну мету, предмет менеджменту в медсестринстві; - вивчити основні теорії менеджменту; - охарактеризувати організаційні засади менеджменту в Україні. 	4
2.	<p><i>Тема 2. Роль менеджера в діяльності організації:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розглянути визначення придатності медичної сестри до управлінської діяльності; - обґрунтувати особливості поняття лідерство, влада, вплив; - охарактеризувати взаємовідносини в колективі; - вивчити основні підходи до визначення лідерства в медсестринстві. 	4
<i>Кредит 2. Організаційне забезпечення менеджменту та лідерства в медсестринстві</i>		
3.	<p><i>Тема 3. Організація як об'єкт менеджменту:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити основні критерії класифікації медичних установ як організацій; - охарактеризувати існуючі види структури медичних установах; - з'ясувати зовнішнє та внутрішнє середовище організації; - розкрити основні критерії життєвого циклу організації; - обґрунтувати підходи в менеджменті медичної установи. 	4
4.	<p><i>Тема 4. Структура управління в охороні здоров'я:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчити теоретичні основи управління в медичних установах; - розкрити функції управління в медичних установах; - охарактеризувати загальну структуру процесу управління; - вивчити рівні управління та типи структур управління. 	4
<i>Кредит 3. Особливості управління в медичних установах</i>		
5.	<p><i>Тема 5. Управління конфліктами та стресами:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити поняття, структурні елементи, класифікація, види конфліктів; - надати поради керівникам щодо управління конфліктами і стресами; - охарактеризувати особливості конфліктів в медичних установах системи охорони здоров'я. 	4
6.	<p><i>Тема 6. Управління персоналом:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розглянути основні поняття управління персоналом медичної установи; - з'ясувати роль менеджменту та маркетингу в управлінні якістю роботи клініко-діагностичної лабораторії; - розглянути шляхи реформування служби клініко-лабораторної діагностики. 	4
Всього		24

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
<i>Кредит 1. Концептуальні основи менеджменту в медсестринстві</i>		
1.	<p><i>Тема 1. Загальні основи менеджменту:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - охарактеризувати системний підхід у менеджменті медичної установи; - розкрити місце менеджменту в медсестринстві в сучасній науці; - обґрунтувати поняття керуюча та керована системи в охороні здоров'я. 	8
2.	<p><i>Тема 2. Роль менеджера в діяльності організації:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -розглянути стилі роботи керівника медичної установи; -обґрунтувати управлінську роль керівника. 	10
<i>Кредит 2. Організаційне забезпечення менеджменту та лідерства в медсестринстві</i>		
3.	<p><i>Тема 3. Організація як об'єкт менеджменту:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -назвіть приклади формальних та неформальних організацій; -обґрунтувати відношення населення України до платних медичних послуг; -охарактеризуйте функціонування медичної установи як відкритої системи; -охарактеризувати методи побудови організаційних структур медичної установи. 	8
4.	<p><i>Тема 4. Структура управління в охороні здоров'я:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - назвіть значення інформаційного забезпечення в управлінні медичною установою; - обґрунтувати інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу; - вивчити організацію та структуру управління системою охорони здоров'я. 	10
<i>Кредит 3. Особливості управління в медичних установах</i>		
5.	<p><i>Тема 5. Управління конфліктами та стресами:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -виявити технології врегулювання, управління, розв'язання та профілактики конфліктів; - охарактеризувати соціальну мотивацію працівників медичних установ; - обґрунтувати стресори як наслідок конфліктності в управлінській діяльності. 	8
6.	<p><i>Тема 6. Управління персоналом:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -охарактеризувати організацію управління кадрами; -вивчити сутність мотивації праці персоналу медичної установи; -вивчити основні теорії мотивації та межі їх застосування. 	10
Всього		54

7. Самостійне навчально-дослідне завдання

Підготувати реферати з наступних питань:

1. Етапи розвитку наукового менеджменту.
2. Менеджер: сутність та функції.
3. Порівняльний аналіз основних наукових шкіл менеджменту.
4. Необхідність вивчення менеджменту для майбутнього лікаря.
5. Вплив сучасної науки управління на реформування галузі охорони здоров'я в Україні.
6. Керівник медичного закладу: імідж та авторитет
7. Особливості управління закладом охорони здоров'я.
8. Алгоритми прийняття управлінського рішення.
9. Специфіка процесу прийняття рішення в медичних закладах.
10. Сучасні економічні методи управління.
11. Маркетинг як ринкова теорія управління охороною здоров'я.
12. Концепція соціально-етичного маркетингу, та її вплив на суспільство.
13. Лідерство, сутність та функції. Типи лідерів.
14. Конфлікт: поняття, структурні елементи, класифікація, види.
15. Особливості конфліктів в організаціях охорони здоров'я.
16. Управління конфліктами. Технології врегулювання та профілактики конфліктів.
17. Сучасні теорії лідерства.
18. Моделі стилів лідерства, їх характеристика.
19. Основні прийоми ефективного управління колективом.
20. Інформація та інформаційні системи. Значення інформаційного забезпечення в управлінні.
21. Інформаційне забезпечення діяльності лікувально-профілактичного закладу.
22. Інформаційно-документаційне забезпечення діяльності в галузі охорони здоров'я.
23. Інформація та її значення для роботи медичної сестри.
24. Сутність, роль та значення комунікацій у процесі управління медичним закладом.
25. Основні поняття управління персоналом. Організація управління кадрами.
26. Розвиток персоналу. Створення ефективної команди. Управління мобільністю кадрів.
27. Основні прийоми ефективного управління колективом.
28. Формальні і неформальні групи, їх взаємозв'язок та вплив на виробництво.
29. Система оцінювання персоналу та її види. Модель комплексного оцінювання персоналу.
30. Законодавче регулювання ліцензування в охороні здоров'я.

8. Методи навчання

При організації навчального процесу з даної дисципліни використовуються методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- в аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (розповідь, лекція, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (досліди, вправи, реферати).

- в аспекті логічності, мислення: пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; проблемного викладу; індуктивні та дедуктивні; частково-пошукові; дослідницькі.

- в аспекті управління навчанням: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна робота.

9. Методи контролю

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу. Протягом семестру проводиться поточний контроль. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою (навчальним елементом). Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування. Система оцінювання сформованих компетентностей студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється на практичних заняттях під час усного опитування, розгляду ситуацій, виконання практичних завдань та ін. за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, чинною нормативною базою, а також статтями у періодичних виданнях, в яких висвітлені питання, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

- логіка, структура, стиль викладання матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

- правильність виконання практичних завдань.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Менеджмент та лідерство в медсестринстві» повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза аудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань,

вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних і лабораторних заняттях.

Одним із головних аспектів організації самостійної роботи є розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою студентів.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів певного освітньо-кваліфікаційного рівня на проміжних або заключному етапах їх навчання. Він включає семестровий контроль – залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти під час аудиторних занять та самостійної роботи впродовж семестру, наведений в таблиці 1.

Під час заліку застосовується наступна шкала оцінювання:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90 – 100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80 – 89	4 (добре)	4/добре/зараховано
C	65 – 75		
D	55 – 64	3 (задовільно)	3/задов./зараховано
E	50 – 54		
FX	35 - 49	2 (незадовільно)	Не зараховано

11. Методичне забезпечення

1. Навчально – методичний комплекс дисципліни.

2. Методичні вказівки для виконання практичних, самостійних занять з дисципліни «Менеджмент та лідерство в медсестринстві» студентами денної форм навчання галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 223 «Медсестринство». Миколаїв. 2019. 95 с.

12. Рекомендована література

1. Андреева О.В. Экономические методов управления и их влияние на качество медицинской помощи // Экономический журнал. 2015. № 7. С. 13–15.

2. Аналітичні записки з розробки напрямків державної політики / Укл. В.Є. Романов, О.І. Кілієвич. К.: Вид-во УАДУ. 2016. 236 с.

3. Бокерия Л.А., Ступанков И. Н., Самородская И.В. Современные аспекты эффективного управления медицинским учреждением// Экономика здравоохранения. 2015. № 11. С. 5 – 7.

4. Вардосанидзе С. Л. Управление качеством лечебно – диагностического процесса в многопрофильном лечебно – профилактическом учреждении // Экономика здравоохранения. 2016. № 11. С. 15–20.

5. Величко О. Бюджетне фінансування соціальної інфраструктури: проблеми та перспективи // Економіка України. 2015. № 2. С. 39–45.

6. Журавель В.И, Запорожан В.Н.. Менеджмент в системе медицинской помощи. – Одесса: Одес. держ. мед. ун-т., 2015. 432 с.

7. Журавель В.І., Дейкун Н.П. Практика менеджменту в здравоохраненні і його методичний інструментарій. Чернігів: Деснянська правда. 2016. 120с.

8. Рудень В. Страхова медицина і медичне страхування: Навч. посібник. Львів, 2014. 304 с.

9. Стивен М. Шортел, Арнольд Д. Калюжний. Менеджмент в охороні здоров'я. К.: Основи. 2015. 269 с.

10. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідери. Львів: Кальварія, 2007. 224с.

11. Осовська Г.В. Основи менеджменту. Житомир: ЖІТІ, 2008. 600с.

12. Радиш Я.Ф. Основи менеджменту. Київ. 2017. 288 с.

13. Хміль Ф.І. Менеджмент: підручник. К.: Вища школа. 2015. 351 с.

14. Щекин Г.В. Основы кадрового менеджмента К.: МЗУУП. 2013. 200с.

Інформаційні ресурси

1. Президент України – www.president.gov.ua.
2. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua.
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua.
4. Міністерство охорони здоров'я України – <http://www.moz.gov.ua>.
5. Міністерство економіки України – www.me.gov.ua.
6. Міністерство фінансів України – www.minfin.gov.ua.
7. Державна податкова адміністрація України – www.sta.gov.ua.
8. Державний комітет статистики України – www.ukrstat.gov.ua.
9. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського – www.nbuv.gov.ua.